

Posudek disertační práce **Kateřiny Sachrové**
Umělecký styl ve výuce češtiny pro jinojazyčné mluvčí

Kateřina Sachrová se ve své disertační práci zabývá otázkou, která má dlouhou tradici a na niž didaktika češtiny jako cizího jazyka (případně didaktika cizího jazyka obecně) nedává jednoznačnou odpověď: zda, jak a s jakým záměrem lze ve vyučování češtiny pro jinojazyčné mluvčí využít textů krásné literatury.

Autorka zpracovává dané téma velmi široce. V úvodní kapitole (*Stylistika jako prostředník mezi literaturou a jazykem*) pojednává poměrně obsáhle o tradici české funkční stylistiky, o hlavních funkčních stylech, s nimiž se ve školské stylistice pracuje, a jejich relevanci pro jinojazyčné mluvčí a jejich přípravu, dále o pojetí uměleckého funkčního stylu ve stylistice a o jeho možném využití ve výuce cizího jazyka, resp. o významu jeho uplatnění ve vyučování cizího jazyka.

Autorka se touto problematikou zabývá obsáhleji pravděpodobně proto, aby poskytla čtenáři vhled do širšího kontextu práce, jde ale o tematiku poměrně širokou, kterou nelze na malé ploše uspokojivě zvládnout, osobně bych tedy doporučoval, aby uvažovala o redukci a úpravách – bude-li s textem dále pracovat. Ze zpracování kapitoly je ale zřejmé, že se kol. Sachrová dobře seznámila s existující odbornou literaturou, především domácí, a že se v ní dobře orientuje.

V kapitole druhé věnuje pozornost možnostem využití poezie ve výuce cizího jazyka – nabízí v ní řadu konkrétních příkladů práce s poezií zejména při výuce morfologie. Kapitola třetí je uvedena v části teoretické, jsou v ní ale představeny výsledky výzkumné sondy – analýzy několika vybraných českých učebnic, pokud jde o zastoupení jednotlivých funkčních stylů v nich. Tím autorka uzavírá část označenou jako část teoretická. Obecně lze říci, že v ní autorka ukázala dobrou orientovanost ve zvolené problematice i v existující odborné literatuře – opírá se především o práce domácí a o tradice francouzské didaktiky cizího jazyka, která odpovídá jejímu důrazu na využití uměleckého stylu při výuce, v menší míře se objevují odkazy na práce italské nebo z anglofonní oblasti.

V části výzkumné představuje kol. Sachrová výsledky dvou analýz:

analýzy rozsáhlého vzorku učebnic češtiny jako cizího jazyka, pokud jde o uplatnění textů uměleckého stylu v nich (všimá si využití těchto textů ve vztahu k úrovním ovládnutí jazyka, dále zastoupení jednotlivých literárních druhů a některých žánrů, poměru autentických, adaptovaných a uměle vytvořených textů, úkolů, které se k textům vážou, a zastoupených autorů);

dotazníkového šetření mezi učiteli, zaměřeného na zjištění, jak využívají textů uměleckého stylu ve vlastní výuce a jak z tohoto hlediska posuzují nabídku, kterou jim dávají učebnice.

V závěrečných kapitolách pak autorka shrnuje hlavní zjištění, k nimž dospěla, a formuluje návazná doporučení především pro výukovou praxi – směřují k většímu využívání textů uměleckého stylu ve výukové praxi, autorčiny návrhy v tomto ohledu jsou velmi konkrétní, lze myslím odhadnout, že má na mysli konkrétní výukové plány.

Práce je nepochybně zajímavá, zpracovává užitečné téma, přináší utříděné poznání jednoho aspektu současné výukové praxe v oboru čeština pro nerodilé mluvčí i konkrétní a pro praxi užitečná doporučení.

K jejímu zpracování mám několik poznámek:

Výzkum je označen jako kvalitativně-kvantitativní, podle mého názoru jde spíše o kvantitativní analýzu – práce obsahuje celou řadu zajímavých kvantitativních zjištění, doložených mj. i grafy.

V textu se objevují formulace, které by nejspíše bylo možné označit za příliš zjednodušené nebo nepřesné. Jen exemplárně – na str. 22 autorka uvádí u prostěsdělovacího stylu, že „*Jeho základní funkcí je funkce informační/sdělovací, další funkcí je funkce fatická (kontaktní)*“ – opravdu se v prostěsdělovací oblasti nesetkáváme s funkcí emotivní nebo konativní? Podobně na str. 23 se uvádí: „*Jazyk odborného vyjadřování je výhradně spisovný*“ – lze to říci např. o odborné diskusi v méně oficiálním prostředí? Diskusi by si zasloužil i předpoklad (na téže straně), že populárně naučné texty jsou pro nerodilé mluvčí srozumitelnější (to by jistě platilo pro neoborníky, ale jinak by tomu bylo v některých případech naopak).

Pokud jde o doporučení pro praxi, lze s autorčiným názorem, že by bylo žádoucí využívat možností, které texty uměleckého stylu nabízejí, více než dosud; konkrétní doporučení nejsou ale podle mého názoru dostatečně opřené o výsledky analýzy; např. na str. 124: „*minimálně jedna ukázka uměleckého funkčního stylu by se měla vyskytovat v každé lekci učebnice*“ – asi bude záležet na koncepci učebnice, jejím zaměření, rozsahu lekcí, ale také na rozsahu uměleckého textu apod.? Diskusi by si zasloužil také předpoklad (str. 126), že by učebnice měla „*obsáhnout nejdůležitější a nejčastější literární/umělecké žánry a seznámit tak studenty komplexně s uměleckým funkčním stylem*“.

Po formální stránce práce odpovídá vcelku požadavkům kladeným na kvalifikační práce tohoto typu, nelze ale přehlédnout, že se v textu objevují formální chyby, včetně pravopisných. Některé lze asi vysvětlit jako neopravené překlepy, ale přesto jsou nežádoucí, např. str. 15 – „*styl symplexní*“, „*funkce působící, ovlivňovací*“, „*o tzv. subdiskurzech jako je diskurz*“; str. 18 – „*Komunikační situace zahrnuje všechny okolnosti komunikace (komunikační faktory): objektivní i subjektivní stýlotvorné faktory včetně všech komunikantů a kódu. (Prošek 2013 in Beneš – Schneiderová – Uličný 2013, s. 143).*“.

Přes uvedené připomínky pokládám předloženou práci za odpovídající požadavkům kladeným na doktorské práce a doporučuji ji k obhajobě.

Prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc.

Šebesta Karel

Česká pedagogická univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická
Katedra českého jazyka a literatury